

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра внутрішніх хвороб тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО

факультет ветеринарної медицини

“ _____ ” _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Дерматологія та ендокринологія тварин»
(Вибіркова)**

Галузь знань 21 «Ветеринарія»

Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма ветеринарна медицина

(назва)

Факультет ветеринарної медицини

(назва факультету)

Розробники:

Сергій ГОЛОПУРА, д.вет.н., професор, завідувач кафедри внутрішніх хвороб тварин

Леся КЛИМКОВЕЦЬКА, к.вет.н., асистент кафедри внутрішніх хвороб тварин

Київ – 2026 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Дерматологія та ендокринологія тварин» – одна з спеціальних клінічних дисциплін, які формують магістра ветеринарної медицини виробничого спрямування. Для ефективної роботи майбутнього магістра лікаря-терапевта необхідно правильно діагностувати різні за своєю етіологією захворювання, а саме ендокринні та хвороби шкіри; призначати своєчасно патогенетично обґрунтоване лікування тварин, прогнозувати та профілакувати ці хвороби. Значення дисципліни для формування магістра ветеринарної медицини зростає з уведенням спеціалізації у практику лікарів ветеринарної медицини та постійним зростанням кількості свійських тварин.

«Дерматологія та ендокринологія тварин»

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>211 – «Ветеринарна медицина»</i>	
Освітня програма	<i>Ветеринарна медицина</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	<i>залік</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки (курс)	III	
Семестр	6	
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	–	
Лабораторні заняття	<i>15 год.</i>	
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	
Індивідуальні завдання	–	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – надання магістрантам теоретичних знань та практичних навичок із методології аналізу даних клініко-лабораторних досліджень, розпізнавання, лікування та профілактики хвороб шкіри та ендокринної патології у тварин.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню: Анатомія свійських тварин, Цитологія, гістологія, ембріологія, Ветеринарна мікробіологія, Біохімія т-н з осн. фіз. і кол. хімії, Фізіологія тварин, Годівля тварин, Ветеринарна імунологія, Ветеринарна вірусологія, Патофізіологія тварин, Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин, Ветеринарна фармакологія, Паразитологія та інвазійні хвороби, Патологічна анатомія, розтин та судова експертиза, Ветеринарна клінічна біохімія.

Компетентності ОП:

інтегральна компетентність (ІК):

- ✓ ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- СК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.
- СК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.
- СК 6. Здатність проводити відбір, пакування, фіксування і пересилання проббіологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
- СК 7. Здатність організувати, проводити і аналізувати лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження.
- СК 8. Здатність планувати, організувати та реалізовувати заходи з лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.
- СК 13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної

етіології.

програмні результати навчання (ПРН) ОП:

- ПРН1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
- ПРН 2. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.
- ПРН 3. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
- ПРН 4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.
- ПРН 5. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.
- ПРН 10. Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження.
- ПРН 20. Володіти спеціалізованими програмними засобами для виконання професійних завдань.

компетенції першого дня:

1. Демонструвати розуміння етичних та правових рамок, в яких має працювати лікар ветеринарної медицини, включаючи професійні аспекти, аспекти, що пов'язані з благополуччям тварин, власників тварин, громадським здоров'ям, суспільні та екологічні аспекти, пов'язані з професійною діяльністю.
3. Демонструвати базові знання з організації, управління та законодавства, пов'язаного з ветеринарною практикою. Розуміти економічний та емоційний контекст, в якому працює лікар ветеринарної медицини.
4. Сприяти та контролювати збереження здоров'я та безпеки себе, пацієнтів, власників тварин, колег та навколишнього середовища під час здійснення професійної діяльності; демонструвати знання про принципи забезпечення якості; застосовувати принципи управління ризиками на практиці.
5. Ефективно спілкуватися із власниками тварин, громадськістю, колегами за професією та відповідними органами, використовуючи мову, що є прийнятною для відповідної аудиторії, і дотримуватись принципів повної поваги до конфіденційності та приватності.
7. Належно оформляти клінічну документацію та документи для власників тварин, а також, за необхідності, звіти про клінічні випадки у формі, задовільній для відповідної аудиторії.
8. Ефективно працювати в складі поліпрофільної команди під час надання ветеринарних послуг та визнавати внесок усіх членів команди
9. Вміти критично мислити, здійснювати перегляд та оцінку літератури та презентацій.

10. Розуміти та застосовувати принципи концепції Єдиного здоров'я для забезпечення належної клінічної практики у ветеринарії, а також науково обґрунтованої та доказової ветеринарної медицини.
11. Демонструвати здатність критично аналізувати докази, справлятися з неповною інформацією, вирішувати непередбачувані ситуації та адаптувати знання, вміння і практичні навички до різних виробничих ситуацій
16. Отримувати точну та об'єктивну історію окремої тварини або групи тварин, а також їх утримання та стану навколишнього середовища.
17. Поводитися з тваринами-пацієнтами безпечно, з повагою до кожної тварини, а також навчати інших колег здійснювати допомоги лікарю ветеринарної медицини у виконанні цих технік.
18. Проводити повне клінічне обстеження та демонструвати особисту здатність до прийняття самостійних клінічних рішень.
19. Розробляти відповідні плани лікування пацієнтів та проводити лікування в інтересах кожної тварини під опікою, використовуючи доступні ресурси, а також надавати відповідні власні міркування щодо охорони здоров'я тварини та людини та навколишнього середовища.
20. Надавати невідкладну і першу медичну допомогу тваринам поширених видів. Розставляти пріоритети та розподіляти ресурси відповідно до кожної конкретної ситуації.
21. Оцінювати фізичний стан, благополуччя та стан годівлі тварини або групи тварин та консультувати власника тварин щодо принципів утримання, годівлі, відтворення, продуктивних якостей, добробуту, індивідуального здоров'я, здоров'я стада та громадського здоров'я.
22. Збирати, зберігати та транспортувати зразки, обирати відповідні діагностичні тести, здійснювати інтерпретацію та мати розуміння щодо обмеження результатів тестів.
23. Чітко комунікувати та співпрацювати з діагностичними установами, включаючи надання ними відповідних результатів для формування історії хвороби відповідного пацієнта.
24. Використовувати базове діагностичне обладнання та ефективно проводити обстеження тварин відповідно до конкретного випадку, згідно з належною практикою охорони здоров'я та біобезпеки і чинними нормативними документами. Розуміти внесок цифрових інструментів та штучного інтелекту у теорію і практику ветеринарної медицини.
26. Отримувати доступ до відповідних джерел інформування та Законодавства, що стосуються догляду за тваринами та забезпечення їх благополуччя, переміщення тварин, нотифікацій щодо догляду за тваринами та їх добробутом, переміщенням тварин, хвороб, що підлягають повідомленню,

використання лікарських засобів, включаючи відповідальне використання антимікробних препаратів.

27. Правильно і відповідально призначати пацієнтам ліки та видавати їх відповідно до Законодавства та останніх настанов.
31. Безпечно проводити тварині седацію, загальну та регіональну анестезію; застосовувати хімічні методи витримки.
32. Оцінювати стан больової реакції тварини, управляти болем та запобігати завчасно тварині болю.
33. Визначати доречність еутаназії, виконувати її з повагою до тварини та її власників, використовуючи відповідний метод, безпечного для присутніх підчас проведення цієї процедури; надавати консультації з етичних та юридичних аспектів щодо утилізації трупа.
38. Консультувати населення та впроваджувати програми профілактики та ліквідації хвороб відповідно до захворювання та виду тварин, прийнятих стандартів здоров'я тварин, їх добробуту, громадського здоров'я та охорони навколишнього середовища.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– скороченого терміну денної форми навчання.

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	сам.	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Змістовий модуль 1. Дерматологія дрібних тварин та коней</i>							
Тема 1. Введення до предмету. Мета та завдання дисципліни, значення у формуванні спеціальних знань та навичок у фахівців ОС Магістр. Основні синдроми ураження шкіри та шкірних залоз у дрібних тварин.	1	19	2	-	2	-	15
Тема 2. Особливості діагностики хвороб шкіри у дрібних тварин.	3	21	2	-	4	-	15
Тема 3. Особливості лікування хвороб шкіри у дрібних тварин	5	4	2	-	2	-	
Тема 4. Дерматологія коней. Основні хвороби шкіри у коней та їх диференційна діагностика	7	5	2	-	3	-	

Модуль 1 Усього годин		49	8		11		30
Змістовий модуль 2							
Тема 5. Найбільш поширені ендокринні захворювання тварин. Дисфункція наднирників у тварин	9	19	2	-	2	-	15
Тема 6. Дисфункція щитоподібної залози у тварин.	11	17	2	-	-	-	15
Тема 7. Порушення ендокринної функції підшлункової залози.	13	19	2	-	2	-	15
Тема 8. Невідкладні ендокринні стани у тварин	15	16	1	-	-	-	15
Модуль 2 Усього годин		71	7	-	4	-	60
Усього за семестр		120	15	-	15	-	90

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	Основні синдроми ураження шкіри та шкірних залоз у дрібних тварин.	2
2	Особливості діагностики хвороб шкіри у дрібних тварин.	2
3	Особливості лікування хвороб шкіри у дрібних тварин	2
4	Дерматологія коней. Основні хвороби шкіри у коней та їх диференційна діагностика	2
5	Найбільш поширені ендокринні захворювання тварин. Дисфункція наднирників у тварин	2
6	Дисфункція щитоподібної залози у тварин.	2
7	Порушення ендокринної функції підшлункової залози.	2
8	Невідкладні ендокринні стани у тварин	1
	Модуль 2 всього	7
	ВСЬОГО ЗА СЕМЕСТР	15

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	ТЕМА 1. Диференційна діагностика, аналіз клініко-лабораторних показників і лікування алопецій у свійських тварин.	2
2	ТЕМА 2. Диференційна діагностика, аналіз клініко-лабораторних показників і лікування алергії у свійських тварин.	2

3	ТЕМА 3. Диференційна діагностика, аналіз клініко-лабораторних показників і лікування отитів у свійських тварин.	2
4	ТЕМА 4. Диференційна діагностика алопецій у коней	2
5	ТЕМА 5. Аналіз клініко-гематологічних показників тварин за дисфункції наднирників	2
6	ТЕМА 6. Аналіз клініко-гематологічних показників тварин за дисфункції ендокринної функції підшлункової залози	2
7	ТЕМА 7. Аналіз клініко-гематологічних показників тварин за дисфункції щитоподібної залози.	3
	Модуль 2 всього	7
	ВСЬОГО ЗА СЕМЕСТР	15

5. Теми самостійних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	МОДУЛЬ 1	
1	Самостійна робота №1 Особливості клінічного дослідження пацієнта з патологією шкіри	30
2	Самостійна робота №2 Загальні принципи діагностики хвороб шкіри. Методи діагностики хвороб шкіри.	30
3	Самостійна робота №3 Діагностика, лікування та профілактика дисфункції наднирників у тварин.	30
	ВСЬОГО ЗА СЕМЕСТР	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- модульні тести;
- реферати;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- інші види.

7. Методи навчання.

- словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- наочні (ілюстрування, демонстрація, самостійне спостереження);
- практичні (метод справ, лабораторна робота, практична робота).
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод.

8. Методи оцінювання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Назва		
Лабораторна робота 1.	Диференційна діагностика, аналіз клініко-лабораторних показників і лікування алопецій у свійських тварин.	15
Лабораторна робота 2.	Диференційна діагностика, аналіз клініко-лабораторних показників і лікування алергії у свійських тварин.	15
Лабораторна робота 3.	Диференційна діагностика, аналіз клініко-лабораторних показників і лікування отитів у свійських тварин.	15
Лабораторна робота 4.	Диференційна діагностика алопецій у коней	15
Самостійна робота 1.	Особливості клінічного дослідження пацієнта з патологією шкіри	5
Самостійна робота 2.	Загальні принципи діагностики хвороб шкіри. Методи діагностики хвороб шкіри.	5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Назва		
Лабораторна робота 5.	Аналіз клініко-гематологічних показників тварин за дисфункції наднирників	20
Лабораторна робота 6.	Аналіз клініко-гематологічних показників тварин за дисфункції ендокринної функції підшлункової залози	20
Лабораторна робота 7.	Аналіз клініко-гематологічних показників тварин за дисфункції щитоподібної залози.	20
Самостійна робота 3.	Діагностика, лікування та профілактика дисфункції наднирників у тварин.	10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен/залік		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2 Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- *електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4326>);*
- *конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);*
- *підручники, навчальні посібники, практикуми;*

1. BSAVA Manual of Canine and Feline Dermatology / Hilary Jackson, Rosanna Marsella. 4th Edition. 2021. 350 p.
2. Moriello's Small Animal Dermatology, Fundamental Cases and Concepts: Self-Assessment Color Review / Darren Berger. 2nd Edition. 2019. 292 p.
3. Спеціальна пропедевтика, терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин : навч. посібник / М. І. Цвіліховський, В. М. Костенко, Н. Г. Грушанська, А. В. Розумнюк; М. І. Цвіліховський та ін. ; за ред. М. І. Цвіліховського. Київ : НУБіП України, 2023. 248 с.
4. Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх і екзотичних тварин / Цвіліховський М.І., Голопура С.І., Грушанська Н.Г., Бойко Н.І., Немова Т.В., Палюх Т.А. Навчальний посібник. К. ЦП Компринт, 2022, 423 с.
5. Внутрішні хвороби тварин: Цвіліховський М. І., Голопура С. І., Грушанська Н.Г., Бойко Н. І., Костенко В. М. практикум : навчальний посібник К.: Компринт, 2023. 240 с.

6. Клінічна лабораторна діагностика. / Цвіліховський М.І., Бойко Н.І., Немова Т.В., Голопура С.І., Грушанська Н.Г., Бойко Г.В. Навчальний посібник Ч. 1. К.: Компрінт, 2023. 339 с.

- *Методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни*

1. Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М., Якимчук М.С. Клінічні та лабораторні зміни в організмі собак і котів за патології сечової системи. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021. 42 с.
2. Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. Зміни показників крові тварин за патології. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 49 с.
3. Діагностика хвороб серцево-судинної системи: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020
4. Сучасні методи дослідження серця: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020.
5. Патогенетична терапія тварин»: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Костенко В.М., Грушанська Н.Г., Голопура С.І., Бойко Н.І. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 39 с.
6. Ендоскопія органів системи травлення у свійських тварин: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Костенко В.М., Грушанська Н.Г., Омельчун С.І.К.: «ЦП КОМПРИНТ», 2020. 19 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Голопура С.І., Немова Т.В., Бойко Н.І., Цвіліховський М.І. Вплив стресу на організм службових собак та методи його корекції: огляд літератури Scientific Reports of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine Vol. 20, No. 6. С. 138-150. 2024.
2. Kaziyeu, Zh., Holopura, S., Tsvilikhovskiy, M., Boyko, N., & Ushkalov, A. Diagnostic studies for enterotoxaemia in rabbits Ukrainian Journal of Veterinary Sciences Український часопис ветеринарних наук 2024. Volume 15, No. 3. P. 94-110.
3. M. O. Malyuk, V. V. Klymchuk, Y. O. Kharkevych, V. V. Honchar, D. V. Tarnavskiy, Y. Y. Dovbnia, S. I. Holopura, V. V. Tkachenko Effectiveness of blood transfusion to cats suffering flea infestation. Regulatory Mechanisms In Biosystems 2024, 15(2), 207–211 doi: 10.15421/022430 <https://medicine.dp.ua/index.php/med/article/view/977/988>

4. B. V. Popadiuk, S. I. Holopura Diagnostics of the heart condition in ukrainian riding horses with a portable eeg monitor Український часопис ветеринарних наук Том 11, № 3. с. 54-64 (2020) DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/ujvs2020.03.001>
5. .Методи лабораторної клінічної діагностики хвороб тварин / http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/467/1/Metody_laboratornoi%27_klinichnoi%27_diagnostyky_hvorob_tvaryn.pdf.
6. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4326>
7. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/nd/> – Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України
8. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського